

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Globální vegetační změny se zrychlují nejvíce za posledních 18 000 let

Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy

Tisková zpráva

(Praha 21. 5. 2021) Zrychlování změn biodiverzity začalo již před několika tisíciletími a bylo překvapivě větší než přechod od poslední doby ledové. Ukazuje to studie publikovaná v jednom z nejprestižnějších světových odborných časopisů *Science*, na níž se podíleli i čeští vědci Ondřej Mottl a Petr Kuneš.

Rychlost vegetační změny („rate of vegetation change“) závisí na obměně druhů za určitou dobu a tedy popisuje, zda se ekosystém mění rychleji nebo pomaleji. Takové zhodnocení v globálním měřítku může poskytnout zásadní vhled do vegetačních změn za posledních 18 000 let. V článku autoři porovnávají míru rychlostí vegetačních změn na všech kontinentech kromě Antarktidy od poslední doby ledové až do současnosti.

“Vegetace se do určité míry mění v čase neustále a to zejména kvůli klimatu, působení lidí, nebo kombinací obou,” komentuje dr. Ondřej Mottl, jeden ze dvou hlavních autorů publikace a český vědec pracující na univerzitě v norském Bergenu. Společně s mezinárodním týmem čtrnácti vědců ukázali, že rychlost změn vegetace za posledních 18 000 let nebyla prostorově jednotná, což znamená, že se vegetace měnila jinak v různých okamžicích na různých místech. Dalším ze členů výzkumného týmu je i doc. Petr Kuneš, paleoekolog pracující na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. *“Naše analýzy překvapivě ukázaly, že na největší klimatickou změnu, tedy konec doby ledové, nereagovaly všechny oblasti stejně – tropy se odlišovaly od jednotné reakce v mírném pásu,”* komentuje Petr Kuneš. *“Další velké překvapení je, že rychlost vegetačních změn akceleruje v posledních 4000 letech více než právě při zmíněném přechodu z doby ledové, a to na globálním měřítku,”* doplňuje vědec.

Výsledky studie jsou založeny na 1181 pylových záznamech, získaných z veřejné paleoekologické databáze zvané [Neotoma](#), celosvětového zdroje informací, který uchovává celou řadu fosilních, paleoekologických a paleoenvironmentálních dat. *“Možnosti provedení tak rozsáhlé globální analýzy staví na obrovském mnohaletém úsilí tisíců vědců z celého světa, kteří za mnoho desítek let nashromáždili obrovské množství dat a poskytli je do veřejné databáze. Česká věda na tom má nemalý podíl – data z [České palynologické databáze](#) jsou nyní součástí zmíněné databáze Neotoma, a na této spolupráci se již řadu let podílím,”* poznamenává Kuneš.

Analýza tak velkého množství dat ale není bez obtíží. Mottl vysvětluje, že vyhodnocení rychlosti vegetačních změn na základě existujících metod bylo v paleoekologické komunitě považováno za nespolehlivé z důvodů technických komplikací. Spolu s mezinárodním týmem

však přišli s novou metodou, která byla představena v související publikaci a softwaru nazvaném [R-Ratepol](#).

„Vývoj použité metody byl zdoluhavý a náročný proces. Metoda byla výsledkem workshopů a mnoha vědeckých diskusí s členy našeho týmu. Pak jsem v podstatě musel vymyslet způsob, jak tuto teorii aplikovat do programového kódu. To je pro mě na této práci to nejzábavnější, najít problém, a pomocí programování ho vyřešit“, směje se Mottl.

Článek ukazuje, že přibližně před 4000 lety se tempo vegetační změny začalo výrazně zrychlovat a trvá až do současnosti. Zajímavé na tom je, že tyto vzorce mají jednoznačně globální charakter. *„Tyto výsledky nás přesvědčily o dopadu našeho výzkumu. Většina ekologů, kteří studují současné ekosystémy, mají záznamy staré desítky nebo v některých případech stovky let, a tak mají sklon si myslet, že drastičtější změny ve vegetaci začaly v poslední době. My jsme ale ukázali, že dědictví akcelerace vegetačních změn sahá ještě hlouběji. Náš výzkum má zásadní důsledek na to, jak vnímáme náš současný svět,“* vysvětluje Mottl.

Autoři studie dále popisují, že vegetace se vždy do určité míry mění v čase. Tyto změny mohou být způsobeny vlivem klimatu, působením člověka, nebo kombinací obou faktorů. Dalším krokem bude nyní použití informací o paleoklimatu a archeologických dat o velikosti lidských populací a nadále se zabývat vztahy se změnami vegetace. To je jeden z hlavních cílů projektu Člověk na planetě Zemi ([“Humans on Planet Earth”](#), HOPE), vedeného emeritním profesorem Johnem Birksem, paleoekologem na Univerzitě v Bergenu, na které Mottl v současné chvíli pracuje.

“Je velmi důležité pochopit, co způsobilo tyto pozorované změny. V našem výzkumu jsme poskytli určitý kontext, ale zdůrazňujeme, že je třeba další výzkum, abychom přesně určili, co způsobilo pozorované vzorce,“ vysvětluje Dr. Suzette Flantua, druhá hlavní autorka studie. *„Pokud pochopíme minulost, můžeme lépe posoudit přítomnost a snad i ovlivnit budoucnost“*, dodává Mottl.

Studie byla financována Evropskou radou pro výzkum (ERC) v rámci programu Evropské unie pro výzkum a inovace Horizont 2020 (grant č. 741413) uděleno H. J. B. Birksovi. Vývoj databáze Neotoma byl podporován National Science Foundation (1550707, 1550805 a 1948926) a Belmont Forum (1929476).

Bibliografická citace článku + DOI

Mottl, O.*, Flantua, S.G.A.*, Bhatta, K.P., Felde, V.A., Giesecke, T., Goring, S., Grimm, E.C., Haberle, S., Hooghiemstra, H., Ivory, S., Kuneš, P., Wolters, S., Seddon, A., Williams, J.W. (2021) Global acceleration in rates of vegetation change over the last 18,000 years. Science. (* první spoluautor)